

Životní příběh pana architekta Zdeňka Baueršímy

Zpracovali: Lukáš Kříž, Ondřej Stejskal, Tereza Stejskalová, Lucie Vávrová, žáci 9. a 7.třídy ZŠ E. Rošického 2, Jihlava, pod vedením paní učitelky Jiřiny Nápravníkové.

Celý životní příběh pana architekta Baueršímy se začíná psát 21. 3. 1934 v Jihlavě i přesto,

že rodina bydlela v obci

Oldřichov, nedaleko Teplic. Bylo to dáno

tím, že zde bydlela rodina maminky a také jeho rodiče celý život inklinovali k Jihlavě. Měli nedaleko Jihlavy chatu, kde trávili spoustu volných chvil.

Tatínek, Alois Baueršíma, se celý život zabýval textilem. Ve svém oboru byl skutečný mistr, pracoval jako disponent, později prokurista textilní továrny v Oldřichově. Kromě toho byl

velmi dobrý sportovec a vynikající šachista.

Maminka Marie pracovala v domácnosti, starala se malého Zdeňka a bratra Iva.

Klidný rodinný život ale narušilo první stěhování.

„Celý život se prolínal tím, že jsme se stěhovali podle fabrik, vždy od fabriky k fabrice.“

Oldřichov se nacházel v Sudetech. Žilo zde hodně Němců, majitelem továrny, kde pracovali Češi i Němci, byl Žid Edelstein. Toto bezproblémové soužití narušil Mnichov 1938. Rodina byla nucena obec opustit, přestěhovat se na půl roku přechodně do Jihlavy a začátkem roku 1939 do Sezemic u Pardubic, kde se nacházela velká textilní továrna.

Tatínek získal místo ředitele a rodina si zvykala na nové působiště. Krásný dům s velkou zahradou a bazénem, vše vypadalo idylicky. Ale Začala 2. světová válka, z textilní továrny se stala továrna na „hračky“. Ve skutečnosti se jednalo o skrytou výrobu zbraní. To rozhodlo o dalším stěhování. Nejdříve opět do Jihlavy

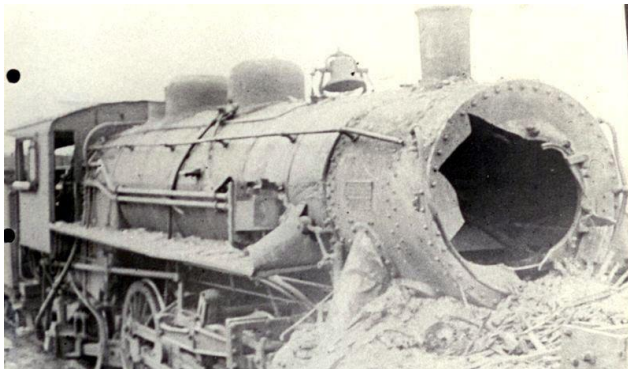
a po třech měsících do Světlé nad Sázavou. Zde továrna na textil nebyla a tatínek byl nucen přijmout pozici hlavního účetního na tamější pile.

Ve Světlé rodina přečkala válku.

„Zažili jsme zde dost hrůzy, bombardování, střílení na vlak.“

Rodina bydlela v domku blízko nádraží. Právě zde Zdeněk viděl, jak Němci zastřelili jeho spolužáka. Řetízek s kulkou, kterou daroval jeho rodičům, opět spatřil asi po 30 letech, když navštívil jeho hrob. Při střelbě na vlak zemřelo asi 16 lidí. Velice silným zážitkem byl výbuch vlaku s municí.

Vybuchlo celkem asi 20 vagónů. V té době nic netušící Zdeněk hrál s kamarády na hřišti házenou.

„Na jednou jsme byli všichni metr nad zemí, nemohli jsme se pohnout.“

Tlakové vlny, které po výbuchu následovaly, byly velice silné. Pila, na které pracoval tatínek, se ocitla v plamenech. Tatínek ani chvíli nezaváhal. Jen díky jeho statečnosti a odvaze se podařilo zachránit trezor a všechny důležité dokumenty.

„Přišel celý ohořelý, ale tu fabriku zachránil.“

Ve Světlé prožil Zdeněk i konec války. Těsně před osvobozením se setkal s Vlasovci. Tehdy ale o tom, že jsou to Vlasovci nevěděl. Nevěděl ani o tom, jak to dopadlo s těmi, kteří jim pomáhali připravit sovětské vlajky, kterými měli vítat osvoboditele.

„Ze všech německých praporů se ustríhával ten kruh s hákovým křížem. Sehnalo se červené sukno a zase se to přišilo do středu a přidalo se tam kladivo a srp.“

Během války rodina pocítila důsledky sňatku mezi Čechy a Němci. Bratr maminky se oženil s jihlavskou Němkou. Žili v Jihlavě a takový sňatek ve městě s převahou německého obyvatelstva nebyl neobvyklý. Válka ale vše změnila. Obrovský tlak na vstup do NSDAP a dalších proněmeckých organizací. Odmítnutí znamenalo domovní prohlídku u celé rodiny a první linii na frontě.

„Dostal se na ruskou frontu a tam zorganizoval skupinu Němců, kteří přeběhli k Rusům.“

odkud asi po 2 měsících pro nespolehlivost vyloučen. Němci k němu neměli důvěry, poněvadž se hodně stýkal s českými lidmi a je dnou po ostré výměně názorů byl pak z této formace vyloučen, což nasvědčuje tomu, že byl proti nacistického smýšlení. Po jeho vyloučení byla u mě v bytě provedena policejní prohlídka a zabaveny mu byly nějaké knihy a písemnosti. Brzo na to musil narukovat a přišel na ruskou frontu. Nikdy se mi ani svým českým příbuzným netajil s tím, že využije první příležitosti a že přeběhne na ruskou stranu. Po-
dařilo se mu to v květnu 1943 a - jak před svou smrtí sám vyličil, měl prý dokonce potvrzení od ruského velitelství, že přeběhl dobro-
volně a že se sebou přivedl 82 jiných osob. Při této akci však ně-
meckým vojákem postřelen a utrpěl 3 průstřelky plic. Krátce před

Z války se strýc vracel velice zubožený, vážil pouhých 47 kg. Transportem se dostal do nemocnice v Třinci, kam mu tatínek dovezl jídlo. Strýc ale zraněním z války podlehl a v Třinci zemřel. Jeho rodina byla potom vystěhována

do západního Německa. I té tatínek pomohl, když jim do transportu v Rakousku sám na kole dovezl teplé oblečení.

Po válce rodina zůstala ve Světlé. Došlo k zavedení tzv. národní správy a tatínek se stal za svoji odvahu při záchraně pily národním správcem. Neustále ale hledal uplatnění v textilním průmyslu.

Textilní továrna v Praze, firma Stoupa, to bylo další působiště rodiny.

„Pan Stoupa byl vynikající muzikant, hrál u České filharmonii na hoboj a když byly vánoce, hrál nám do telefonu koledy.“

Politická situace se po válce začala měnit a pro rodinu se situace začala komplikovat. Tatínek byl národní socialista s vysoce vyvinutým sociálním cítěním.

„Zle je děti, bude zle!“ prorokoval po prvních poválečných volbách.

Po Únoru 1948 přišel pan Stoupa o svoji firmu a rodina se opět stěhovala. Přečasně do Jihlavy a potom do Chlumce nad Cidlinou. Zde zůstali 17 let.

„Já jsem se znal dobře s hrabětem Kinským, protože on zde dělal podkoniho.“

Školní docházku zahájil Zdeněk ve Světlé nad Sázavou. Přes častá stěhování se velice dobře učil a tak pokračoval na osmiletém gymnáziu. Nejdříve v Havlíčkově Brodě, ale po přestěhování poslední tři roky gymnázia studoval v Jihlavě, kde byl ubytován u příbuzných. Studium ukončil maturitní zkouškou v roce 1952.

Pokračování na vysoké škole znemožnila nejen politická příslušnost tatínka, ale také to, že rodina udržovala spojení se strýcem v západním Německu. Nastoupil tedy do vojenského ústavu v Hradci Králové. Myšlenky na studium na vysoké škole se ale nevzdal. Na základě dobrého doporučení se o rok později myšlenka stala realitou. Nastoupil na ČVÚT v Praze na fakultu architektury. Studium architektury byl

nucen po pěti letech, v posledním semestru, ukončit. Důvod? Spoluorganizace majálesu,

vůdčí postava průvodu a provolávání provokativních hesel, k tomu ještě korespondence i osobní kontakt s příbuznými z Německa. Oficiálním zdůvodněním ale bylo nedodržení termínu pro odevzdání projektu.

„V průvodu jsem byl vůdčí postavou, dokonce to bylo vysílané v televizi. Údajně to snímali kamerou z římsy a oken.“

Po tomto nedobrovolném ukončení studia rok pracoval jako stavař v OSP Jihlava. Po necelém roce přišel obávaný dopis a s ním nástup na vojnu, k technickým praporům.

Přísný režim, budíček okolo čtvrté hodiny ranní, pracovní doba 10-12 hodin. Jemnice, Nové Syrovice a Náměšť nad Oslavou. Třetí místo Zdeňkovi změnilo charakter vojny. Velitel si všiml, že umí číst z technických výkresů.

„Vy jste stavař? Vás je tu škoda. Tak pojedte na letiště, budete dělat mistra.“

„Stavěli jsme věž pro sušení padáků, štábní budovu, rozjezdové dráhy pro tuskáče.“

Po nějaké době přišel velitel s nabídkou na stavbu bytoven v Krnově.

„Ale musíte si je nejdříve vyprojektovat.“

Začal tedy projektovat a na zbytek vojny již vzpomíná s úsměvem. Těžkou práci vyměnil za krajskou projekční strávu v Olomouci, projektoval vojenské byty v Krnově. Nabídku zůstat u armády ale odmítl a vrátil se zpět do Jihlavy. Získal zaměstnání u státního podniku Stavoprojekt, kterému zůstal věrný až do svého odchodu do důchodu.

Na vojenskou službu dnes vzpomíná rád, protože se díky působišti v Olomouci setkal s kamarádkou z dětství, slečnou Annou. Setkání to bylo osudové. Společné zájmy, láska k vážné hudbě je dovedla až k manželství.

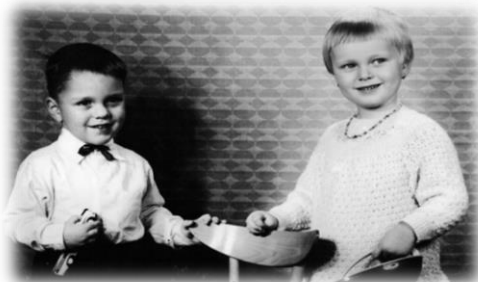
Ve svatební den, 13. dubna 1963, se v Praze na Novoměstské radnici sešla celá rodina.

Fotografie z této svatby je pro všechny velice důležitá, protože je zde rodina před bratrovou emigrací naposledy úplná.

„Pamatuji si, že jiní většinou jezdili v kočáře, v autě, my na to málem zapomněli. Začalo pršet, tak jsme na sebe rychle něco hodili a běželi, abychom to stihli.“

Novomanželé bydleli v Jihlavě, kde si postavili řadový domek. 4. července 1966 se narodila

dcera Jana, o rok později 30. července, syn Petr.

Rodiče s dětmi trávili spoustu času na chatě v Rantířově, kterou pan Zdeněk postupně zvětšil tak, aby se tam vešla celá rozrůstající se rodina.

V roce 1945 byla část rodiny odsunuta do Německa. Další rozdělení rodiny souviselo

s nezvanou návštěvou v srpnu 1968. Vstup pěti armád Varšavské smlouvy do Československa v noci na 21. srpna 1968 byl i pro obyvatele Jihlavy obrovským šokem. Pan Zdeněk byl se svoji rodinou jako každé léto na chatě v Rantířově a dojížděl vlakem do Jihlavy do zaměstnání. Ráno na nádraží zjistil, že ve městě jsou Rusové. Na náměstí bylo asi 10 tanků. Vojáci vůbec netušili, kde a proč jsou. Mysleli si, že jsou v Rumunsku. Lidé jim nadávali, úmyslně je posílali jinam, než chtěli jet. Ale vyhověli jejich přání utkáni ve volejbale. Místní prvoligové družstvo však nedalo okupantům šanci!

Při srpnových událostech roku 1968, se starší bratr pana Zdeňka rozhodl emigrovat do Švýcarska, společně se svou ženou a synem Igorem. Bratr Oto vystudoval na vysoké škole obor astronomie a geofyzika. Byl zakládajícím členem KANu, pracoval jako asistent na Karlově univerzitě. V srpnu 1968 měl odjet na stáž do Švýcarska. Datum odjezdu - 25. srpna 1968. 21. srpen vše změnil. Oto s manželkou z okna bydlíště viděli příjezd sovětských tanků. Jejich syn byl na prázdninách na chatě v Jihlavě. Tam si pro něj ve čtyři hodiny ráno přijeli a celá rodina odjela do Švýcarska. Ne na stáž, ale do emigrace.

„Odjel, tehdy to šlo. Pasy? To nikoho nezažímalo.“

Část rodiny v západním Německu, bratr ve Švýcarsku. Pro ty, co zůstali v Československu to znamenalo občasná kontrola StB a problémy s možností cestovat do zahraničí. Díky taktice „zakažte mi tu dovolenou, potřeboval bych si natřít střechu,“ rodina povolení cestovat do Jugoslávie v roce 1986 získala. Podmínkou ale bylo odevzdání mamčiných dokladů z obavy emigrace za synem.

Rodiče mohli na základě Helsinských dohod své děti v zahraničí navštěvovat. Maminka s tatínkem této možnosti využívali. Dvakrát syna navštívili společně, později místo tatínka jel s maminkou Zdeněk. Tak se oba bratři po dlouhých 13 letech konečně setkali.

„Bratřovi bylo právě 50 let.“

Ivo ve Švýcarsku přednášel na astronomickém ústavu Bernské univerzity astrometrii, geodynamiku, satelitové geodézie a také prováděl observace na univerzitní hvězdárně v Zimmerwaldu, kde se svým kolegou objevil pět nových planetek. Jednu z nich při vzpomínce na své rodiště pojmenoval Jihlava, další z nich Želetava. Postupně dosáhl profesury a stal se čestným členem „Švýcarské Akademie přírodních věd“. Publikoval přes 30 vědeckých, odborných i učebních textů a vytvořil teoretický základ pro geodynamické využití GPS v dnešní přesnosti

Zdeněk Baueršíma mohl dokončit Fakultu architektury na ČVUT v Praze až díky politickému uvolnění po roce 1968, promoval v roce 1971 a díky tomu získal titul Ing. Arch. Diplomovou práci, stejně jako předchozí zkoušky obhájil na výbornou. Je autorem více než 250-ti realizací různých staveb. K významným stavbám patří například lázeňský dům Curie v Jáchymově, Dům odívání a banka ve Znojmě, divadlo v Třebíči, kulturní dům v Litohoři, dům Pozemních staveb v Jihlavě, finanční úřad v Humpolci.

Projektoval školy, mateřské školy, sportovní haly, mosty, bytové a rodinné domy včetně interiérů, dále interiéry hotelů, kaváren, restaurací, fontány a zahrady. Při své práci často spolupracoval s našimi předními výtvarnými umělci.

Architektura byla jeho prací, ale zároveň i velkým koníčkem, stejně jako sport. Závodně běhal, házel granátem, oštěpem, hrál házenou. Dlouhá léta působil jako rozhodčí při atletických závodech. Veteránských soutěží se zúčastňoval až do šedesáti let.

Rok 1968 rodinu rozdělil. Naději přinesl rok 1989. Dlouhých 21 let dcera Jana a syn Petr mohli svého strýčka, tetu a bratrance poznávat pouze z fotografií. Pan Zdeněk během této doby svého bratra třikrát navštívil. Ivo přijel do Československa až na jaře roku 1990 a od té doby jsou obě rodiny v neustálém kontaktu.

Na přelomu let 1992 a 1993 pan Baueršima odešel do důchodu, Stavoprojekt, kde strávil převážnou část života, jako podnik skončil. Od té doby ale stále projektuje, přednáší na odborných seminářích k rekonstrukcím budov a je už 13 let členem poroty soutěže Stavba Vysočiny. V říjnu 2018 převzal ve Španělském sále Pražského hradu prestižní cenu Jože Plečnika za „Celoživotní přínos v oblasti architektury a stavitelství.“ Se svou ženou Annou

bydlí v poklidné části Jihlavy.

A jeho životní krédo:

„Mým vzorem byl otec, který pocházel z chudých poměrů. Myslím si, že člověk by měl být skromný a měl by mít radost z toho, že pomůže druhým. Takový byl můj otec a to je mé životní krédo – skromnost a pracovitost.“

